

טבע העולם, אז די וועלט אליין איז מסייע צו צמיחת הגאולה.

(משיחות יום ה' פ' קרח, בדר"ח תמוז ו"פ קרח, ג' תמוז תנש"א)

אמנם עדיין יכולה להיות השאלה – כפי שכמה שואלים: אפילו כאשר אני בעצמי עושה את עבודתי בשלימות, עד שאני מגיע לדרגא שמציאותי היא „יפוצו“ (תכלית הביטול) – מה התועלת בזה, כאשר „אתם המעט מכל העמים“¹, ובעולם סביב ישנם שבעים אומות שהם ריבוי עצום בכמות בערך להכבשה אחת.²

ובסגנון אחר: מה יאמר העולם ומה יאמרו האומות על כך שיהודי עושה את עבודתו ד„יפוצו מעינותיך חוצה“, ובמיוחד – בקירוב הגאולה האמיתית והשלימה, הרי אין הם מבינים מה פירוש הדבר?! אמנם זוהי עבודה גדולה ונעלית ביותר – אבל צריכים לכאורה להתחשב – טוען הוא – עם העולם!

והמענה על זה הוא: העולם כבר מוכן! כאשר יהודי יעשה את עבודתו כדבעי – באופן שלמעלה ממדידה והגבלה, וביחד עם זה כפי שזה משובש בכלים דלבושי הטבע – יראה איך שהעולם, טבע העולם ואומות העולם מסייעים לו בעבודתו.

. . . עאכו"כ עכשיו, כאשר כו"כ ממניעות ועיכובים אלו אינם [וכאמור לעיל, שגם במדינה ההיא נעשו שינויים גדולים לטוב], ואדרבה – בעולם עצמו רואים את הנסים והנפלאות שמתרחשים בפרט בשנים האחרונות [שנת נסים, ושנת אראנו נפלאות] – כבר הגיע הזמן, שהגם שצריך להיות ענין שלמעלה ממדידה והגבלה – נסים ונפלאות, עד לנסים ונפלאות דגאולה האמיתית והשלימה – ה"ז חודר גם בטבע העולם, שהעולם עצמו מסייע לצמיחת הגאולה.

הכתובת להשיג השיחות באינטרנט:
<http://www.torah4blind.org>

ספרי' — אוצר החסידים — ליובאוויטש

לקוטי שיחות

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

שניאורסאהן

מליובאוויטש

קרח

מתורגם ומעובד לפי השיחות של לקוטי שיחות חלק כח

(תרגום הפשי)

יוצא לאור על ידי

„מכון לוי יצחק“

כפר חב"ד ב'

שנת חמשת אלפים שבע מאות שבעים ושבע לבריאה

הוספה בשורת הגאולה

כט.

דערביי קען נאָך זיין די שאלה – ווי אַנדערע פרעגן: אפילו בשעת איך אַליין טו מיין עבודה בשלימות, ביז אַז איך דערגרייך צו אַ דרגא וואָס מיין מציאות איז „יפוצו“ (תכלית הביטול) – וואָס העלפט עס, ווען „אתם המעט מכל העמים“¹, און אין דער וועלט אַרום זיינען פאַראַן שבעים אומות וועלכע זיינען אַ ריבוי עצום בכמות בערך צו דער כבשה אחת.²

ובסגנון אחר: וואָס וועט די וועלט און וואָס וועלן די אומות זאָגן אויף דעם וואָס אַ איד טוט זיין עבודה פון „יפוצו מעינותיך חוצה“, ובמיוחד – אין ממחר זיין די גאולה האמיתית והשלימה, זיי פאַרשטייען דאָך ניט וואָס דאָס מיינט?! ס'איז טאַקע גאָר אַ גרויסע און הויכע עבודה – אָבער מ'דאַרף זיך דאָך לכאורה רעכענען – טענה'ט ער – מיט דער וועלט!

איז דער ענטפער אויף דעם: די וועלט איז שוין צוגעגרייט, פאַרטיק! בשעת אַ איד וועט טאָן זיין עבודה כדבעי – באופן שלמעלה ממדידה והגבלה, וביחד עם זה ווי דאָס איז אָנגעטאָן אין די כלים פון לבושי הטבע – וועט ער זען ווי דער עולם, טבע העולם און אומות העולם זיינען אים מסייע אין זיין עבודה.

. . . עאכו"כ איצטער, ווען מ'האָט ניט כו"כ פון די אַלע מניעות ועיכובים [וכאמור לעיל, אַז אויך אין מדינה ההיא זיינען געוואָרן שינויים גדולים לטוב], ואדרבה – אין דער וועלט אַליין זעט מען די נסים ונפלאות וואָס קומען פאַר בפרט אין די לעצטע יאָרן [שנת נסים, און שנת אראנו נפלאות] – איז שוין הגיע הזמן, אַז הגם וואָס עס דאַרף זיין אַן ענין שלמעלה ממדידה והגבלה – נסים ונפלאות, ביז די נסים ונפלאות פון דער גאולה האמיתית והשלימה – נעמט עס דורך אויך

א. „ויקם משה“ – אל דתן ואבירם

בפרשתנו מספרת התורה, שלפני שהעניש הקדוש־ברוך־הוא את קרח דתן ואבירם – „ותפתח הארץ את פיה ותבלע אותם ואת בתיהם...“¹ – הוא ציוה למשה²: „דבר אל העדה לאמר, העלו (אסתלקו)³ מסביב למשכן קרח דתן ואבירם. ויקם משה וילך אל דתן ואבירם... וידבר אל העדה לאמר סורו נא מעל אהלי האנשים... ויעלו מעל משכן קרח דתן ואבירם מסביב...“.

רש"י מצטט את המילים „ויקם משה“⁴ ומפרש⁵: „כסבור שישאו לו פנים ולא עשו“.

מסבירים המפרשים⁶, שכוונת רש"י היא להבהיר: מדוע הלך משה אל דתן ואבירם? והרי שליחותו של הקדוש־ברוך־הוא לא היתה לדבר אל דתן ואבירם, אלא אל העדה – „דבר אל העדה לאמר...“.

ועל כך מבאר רש"י, שההליכה אל דתן ואבירם לא היתה קיום השליחות, „דבר אל העדה“, אלא במטרה אחרת – כדי להשפיע על דתן ואבירם לחזור בתשובה, כנאמר במדרש⁷

- (1) טז, לב.
- (2) טז, כג"כ.
- (3) תרגום. (הובא ב)פרש"י עה"פ.
- (4) שם, כה.

(5) להעיר שבדפוס ראשון ושני דרש"י, וכת"י רש"י שתח"י – פירוש רש"י זה יצא. ובדפוס שני וכמה כת"י רש"י שתח"י נעתק במקומו פירוש המדרש (תנחומא פרשתנו ח. במדב"ר פי"ח, יב), ובע"פ ששמע משה כו' להודיע רשעתם כו'. וכפי הנראה נוסח זה ה' לפני בעל ס' זכרון על פרש"י.

- אבל בדפוס רש"י הנפוצים הוא כבפנים.
- (6) ראה ס' זכרון (בפסוק כד) ובאר יצחק על פרש"י כאן. פ"י מהר"ז לבמדב"ר פרשתנו (פי"ח, ד קרוב לסופו).
- (7) תנחומא ובמדב"ר שבעה"ר 5 (ועד"ו בהנסמן לקמן

„אף־על־פי ששמע משה מפי הגבורה, לא אמר להם העלו, עד שהלך והתרה בהם, שנאמר ויקם משה וילך אל דתן ואבירם“.

אך קשה לומר שזוהי כוונת רש"י⁸, משום שלפי הפשט אין מתעוררת מלכתחלה השאלה מדוע הלך משה אל דתן ואבירם, שהרי בני ישראל שהו אז „מסביב למשכן קרח דתן ואבירם“⁹, כפי שמוכח מהוראת הקדוש־ברוך־הוא „העלו מסביב...“, וכדי למסור לעדה את ציווי ה', צריך היה משה ללכת¹⁰

הערה (19). וכ"ה בתיב"ע עה"פ. וראה פנים יפות כאן ע"ד ההלכה.

(8) נוסף ע"ז שא"כ הו"ל לרש"י להעתיק בהד"ה (גם) התיבות „וילך אל דתן ואבירם“, ועכ"פ הו"ל לרמון ב„גו"מ“, כדלקמן סעיף ד.

ומטעם זה מובן ג"כ שאין לפרש שהוכחת רש"י היא ממש"נ „וילך אל דתן ואבירם“ ולא הלך אל קרח, שזוהי מוכח שהלך להחזירם בתשובה (ולכן הלך רק לדתן ואבירם, כי משה חשב שרק „האיש אחד – קרח – הוא החוטא“ (טז), כב ובפרש"י), אבל דתן ואבירם אינם חוטאים ומורדים כ"א רק נתפתו ע"י קרח. וראה בארוכה לקו"ש ח"י"ג ע' 53 ואילך] –

כי באם זו היתה הוכחת רש"י הו"ל להעתיק בהד"ה גם התיבות „וילך אל דתן ואבירם“, כנ"ל.

והטעם שהלך רק אל דתן ואבירם ולא (גם) לקרח – ראה לקמן הערה 12.

(9) אף ש„ויקהל עליהם קרח את כל העדה אל פתח אהל מועד“ – „כל הילילה“ (טז), יט ובפרש"י) – עכ"ל ד, כל העדה לא דוקא. או שאח"כ בבקר נתפורו כ"א לאהל כו'. (10) בחדא"ג מהרש"א לסנהדרין (ק), א) „דמשום דבור סורו נא מעל אהלי האנשים הרשעים וגו' לא הוה איצטריך לילך אצלם שהי' אפשר ע"י שמוחו .. אבל .. הלך משה בעצמו אליהם לדבר עמם דברי ריצוי אולי ישובו“.

אבל לכאורה צ"ע, דמכיון שנצטוה משה, „דבר אל העדה גו'“ – איך אפ"ל ש„הי' אפשר ע"י שמוחו“?

(* ודוחק לומר שמעתיק רק התחלת הענין (ע"ד פרש"י תצוה כז. ו. ובכ"מ – ראה לקו"ש (התמורגס) ח"י"ז ע' 259. ועוד).

(1) ואתחנן ז, ז.
(2) תנחומא תולדות ה. אסת"ר פ"י, יא. פס"ר פ"ט, ב.

שאוּלֵי הַלִּיכָה כּוּז תַּגְרוּם לַכֶּךְ שׁ, יִשְׂאוּ לוֹ פְּנִים”.

ולכן אין כאן סתירה לצייווי „העלו...” – כי משה לא התקרב לדתן ואבירם כדי להשפיע עליהם על ידי דיבור³⁶ או באופן אחר כדי שיחזרו בתשובה. אלא, שהוא קיווה, שהליכתו באופן של „ויקם” תעורר אצלם הכנעה והתבטלות והם, „ישאו לו – מצד עצמם – פנים”³⁷.

ו. אהבת ישראל – לכל יהודי בכל מצב

מכך נלמדת הוראה נפלאה בענין אהבת ישראל:

בלי להתחשב בכך שכבר נקבע גזר הדין, ויותר מכך: הקדוש־ברוך־הוא כבר „נעל את השער” לחזרה בתשובה, כביכול, וציוה „העלו”, שיש לסור מהם –

ככל זאת, משה רבינו, עקב אהבתו הרבה³⁸

(36) שלכן לא דיבר להם משה משהו, אלא רק „כסבור שישאו לו פנים” – היינו רק בהופעתו באופן ד„ויקם”, כמלך כו’.

(37) ויש לומר ב„ינה של תורה” שבפרשׁי – שמה שסבר דאף שכבר נגזר דינם ולא ישובו, מ״מ ע״י שיפעול עליהם „שישאו לו פנים” ה״ו יגרום (מדה כנגד מדה) ש„ישא ה׳ פניו” – „יכבוש נעסו” (נשא ו, כו ובפרשׁי).

(38) דלולא זאת – מאי קמ״ל מחז״ל דאובה ישראל ה׳ (מנחות סה, סע״א).

לזכות

ב”ק אדונונו מורנו ורבינו מלך המשיח

ויהי רשׁע״י קיום הוראת

ב”ק אדמו״ר מלך המשיח (בטיחת ב׳ ניסן ה׳תשמ״ח)

להכריז יחי, יקויים הבטחתו הק׳,

שההכרזה תפעל ׳ביאת דוד מלכא משיחא׳

יחי אדונונו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד

לכל יהודי, בכל מצב שהוא, כפי שאנו רואים שמה שהתייצב במסירות נפש אפילו למען עושי העגל³⁹ – הרי גם במצב כזה חיפש דרך⁴⁰ כיצד להשפיע על דתן ואבירם ולהצילם מדרת חיים⁴¹ שאולה.

על־אחת־כמה־וכמה כאשר אין מדובר על היהודים אשר מורדים בה׳ ח״ו, אלא על יהודים שהם עמי ארצות ביהדות, כתינוקות שנשבו לבין הגויים – הרי מוטלת חובה על כל אחד לעשות ככל יכולתו, ולהשתדל בכל כחו, ולנצל כל מיני אמצעים ותחבולות, כדי למצוא דרך ולהציל יהודים אלו, ולקרבתם שוב לאבינו שבשמים,

ועל ידי כך שמעוררים אותם ומשפיעים עליהם את „ואתם הדבקים בה׳ אלקיכם” גורמים ל„חיים כולכם היום”⁴², חיים אמיתיים ונצחיים⁴³.

(משיחת ש״פ קרח תש״מ)

(39) תשא לב, לב (ובפרשׁי).

(40) ועד״ו היתה הנהגת כ״ק מו״ח אדמו״ר – בעל הגאולה דג׳ תמוז (שחל בכ״ב שנים בסמיכות לפ׳ קרח, או – כבשנה זו (תשמ״ה) – בש״פ קרח עצמה) – לקרב כל יהודי, גם הרחוקים ביותר כו׳ (ראה לקו״ש [מתמורגם] ח״א ס״ע 122 ואילך).

(41) ולכן אפשרית תשובה. ולהעיר ממחז״ל דבני קורח „מקום נתבצר להם (שו) .. ואמרו שיהי׳ (סנה׳ קי, סע״א. רשׁי פינחס כו, יא).

(42) ואתחנן ד, ד. וראה אבות דר״נ פל״ד, י.

(43) ראה קונטרס ועמ״ן מאמר ב בסופו (ואילך).

אל משכנן¹¹ של קרח¹² ושל דתן ואבירם¹³.

וכן: לפי דרך הפשט אי אפשר, לכאורה, לקבל את דברי המדרש שלעיל¹⁴ – „אף־על־פי ששמע משה מפי הגבורה, לא אמר להם העלו עד שהלך והתרה בהם”. שהרי כיון שהקדוש־ברוך־הוא ציוה למשה „דבר אל העדה...” – כיצד ייתכן שמה שרבינו ידחה את קיום ציווי ה׳, ויעשה לפני כן פעולה כלשהי אחרת, ואפילו היא חיובית¹⁵, על דעת עצמו!¹⁶

(11) ומה שנאמר „אל דתן ואבירם”, ולא „אל משכנן דתן ואבירם” – כי דרך הכתוב לקצר כו’.

(12) והטעם שהזכירו רק „דתן ואבירם” ולא קרח – יש לומר* כי החליטה היתה (בגניק) שבביל דתן ואבירם שהיו חוננים בדגל ראובן רחוק (לכה״פ) אלפים אמה (רשׁי במדבר ב, ב) מן המשכן, משא״כ קרח שהי׳ במחנה לוי׳ שהיתה סמוך להמשכן (רשׁי שם). וראה ש״ך עה״ת כאן. ואכ״מ.

(13) להעיר גם מאברבנאל כאן: ולא היתה הליכתו שמה .. להשיבם למוטב כפרשׁי אלא לתת הגזרה והפסק דין לפניהם .. שבפניהם דבר אל העדה כו’.

(14) להעיר מפרשׁי ריש פרשתנו „פרשה זו יפה נדרשת במדרש רבי תנחומא” (וראה ס׳ וזרון על פרשׁי שם: שכל מה שכתב בה הרב ז״ל רובו מתנחומא) – וברא״ם שם „כלומר שהוא (רק) קרוב לפשוטו של מקרא ולא נצטרך לפרשו לפי פשוטו כמנהגו בשאר המקומות”. ועפ״ז י״ל דגם כאן העתיק רשׁי דרש זה מתנחומא אף שאינו לפי פשוטו ממש.

אבל ראה באריכה שיחת ש״פ קרח תשכ״ה, שכוונת רשׁי לדרשות שבתנחומא המיישבות פשוטו של מקרא (כפרשׁי בראשית ג, ח. ובכ״מ) באופן „יפה”. ע״ש.

(15) ראה רשׁי לעיל (יתרו יט, יד): שלא ה׳ משה פונה לעסקיו – אפילו לא לעסקי משה (שבדאי הם רק עניני קדושה כו׳) – אלא מן הור אל העם (ולהעיר מרשׁי שמות ד, כד. בשלח טז, כב). – אבל יש לחלק, כי כאן המדובר (להחזירם בתשובה) בענין זה עצמו.

(16) להעיר מרשׁי דברים ב, כו (וכן בפרשׁי חוקת כא,

* בראשׁע (פסוק כד) ואברבנאל כאן. שאהל קרח לאדם שלו ורכושו ה׳ אצל אהלי דתן ואבירם. אבל בפרשׁי לא נזכר חיידוש זה.

יש אפוא לומר, לכאורה, שבפסוק „ויקם משה וילך...” אין התורה מתכוונת לספר שמה שהפסיק ועסק בענין אחר, אלא, להיפך: כיצד מיהר משה ובצע מיד את ציווי ה׳ „דבר אל העדה...” – „ויקם משה וילך... (הליכה בלבד, ללא דבור שבאמצעותו ניתן „להתרות”, ומיד לאחר מכן, כהמשך לפעולה של „וילך”) וידבר אל העדה...”.

ואם כך, אין מובן כלל: מנין וכיצד לומד רשׁי לפי פשוטו של מקרא, שמה לא הלך מיד למסור את ציווי ה׳ לעדה, אלא הלך אל דתן ואבירם, כדי „שישאו לו פנים”, ויחזרו בתשובה?

ב. „שישאו לו פנים” – קושי לשוני

בנוסף לכך אין מובנת לשונו של רשׁי – „כסבור שישאו לו פנים”: אם כוונת רשׁי היא, שמה הלך להזהירם ולהחזירם בתשובה על ידי הראותו להם „פניו”, מדוע אין רשׁי¹⁷ אומר זאת בלשון ברורה, בדומה לדברי המדרש – „כסבור שישאו לו פנים וישבו ממחלוקתם” או ניסוח דומה לכך? והרי המשמעות של המילים „כסבור שישאו לו פנים” היא נתינת כבוד למשה.

אף אם נרצה לומר שרשׁי מתכוון להשתמש בכיטוי המביע את הענין שמטרת הליכתו היא להשפיע עליהם¹⁸ –

גם אז יכול היה רשׁי לצטט את לשון המדרש¹⁹ „אולי יתביישו ויחזרו בהם”, או

(כב): אע״פ שלא צויני המקום לקרא לסיחון לשלום .. קדמתי את סיחון דבברי שלום – אף שגצטוה לפני׳ו (דברים שם, כד) והתגר בו מלחמה היפך דבברי שלום (אלא ששם „למדתי ממדבר סיני .. ממך למדתי” – רשׁי שם). ואכ״מ. (17) ראה לעיל הערה 5.

(18) ולהעיר ש„התרה בהם” (שבמדרש) פירושו (לא) דברי ריצוי להחזירם בתשובה, כ״א) כמו התראה לפני העונש – ראה פנים יפות כאן.

(19) תנחומא פרשתנו ג. במדב״ר פרשתנו פ״ח, ד.

ממקום אחר²⁷ – מכך מובן, שלפי שיטתו של רש"י בפירושו על התורה, הרי הליכתו של משה אל דתן ואבירים לא היתה משום, אין מחזיקין במחלוקת".

ובמיוחד – אם נאמר שגם הליכת משה כאן היתה משום, "אין מחזיקין במחלוקת", הרי היה יותר מתאים לומר שהוראה זו תילמד מפסוקנו "ויקם משה וילך..."²⁸, משום שדוקא בפסוק זה ישנו חידוש, שמשו, "מחל על כבודו והוא עצמו הלך לבטל מחלוקת"²⁴, ומכך יש ללמוד עד כמה חשוב הכלל "אין מחזיקין במחלוקת", דבר שאינו נלמד כל כך מן הפסוק הקודם, ששם נעשתה הפעולה של "מחור אחריהם להשלימם" רק באמצעות שליח.

הכרחי אפוא לומר, שלפי הפשט, לא הלך משה אל דתן ואבירים משום, "אין מחזיקין במחלוקת"²⁹, אלא, כאמור לעיל, כדי להחזירם בתשובה. ואם כך – שבה ומתעוררת הקושיה הנ"ל.

ד. הקושי טמון במילים, ויקם משה

ה"מפתח" להבנת פירוש רש"י זה טמון במילים שמצטט רש"י מן הפסוק ב"דבור המתחיל",

וכמוסבר כמה פעמים, שבדברי רש"י יש

(27) ו"ל שבה שולל רש"י גם הלימוד (סנהדרין שם) ממש"ג (פרשתנו יז, ה), ולא יהי' קרח וכעדתי", ד"כל המחזיק במחלוקת עובר בלאו" – וכפ"ש פרשתנו שם, "כדי שלא יהי' קרח" (וכמ"ש במפרשי רש"י שם) – כי הדין הזה כבר נלמד מן הפסוק, וישלח משה גו'.

(28) בכת"י רש"י אה"ח תת"י הובא (גם) כאן עה"פ וילך אל דתן ואבירים), מכאן שאין מחזיקין במחלוקת". אבל ליתא בדפוס ראשון ושני דפרש"י, ולא ברוב כת"י רש"י שתת"י, ובדפוס רש"י הנפוצים.

(29) וההכרח לזה בפשט י"ל – דמשום, "אין מחזיקין" למה חכה משה עד עתה ללכת אליהם ולא הלך תיכף לאחרי ססירבו לבא אליו. וגם: לאחרי שכבר נגזר עליהם דינם מה' לא מסתבר שילך (רק) להשלים עמהם (ולא גם) להחזירם בתשובה על חטאם).

בדומה ללשון הרשב"ם²⁰: "אולי יחזור בתשובה", ועל ידי כך היתה מובנת בבירור מטרת ההליכה²¹.

ג. אין מחזיקין במחלוקת – מפסוק אחר

לכאורה, ניתן היה להסביר את דברי רש"י לפי מאמר הגמרא²² על הפסוק: "ויקם משה וילך אל דתן ואבירים, אמר ריש לקיש מכאן שאין מחזיקין במחלוקת".

ולכן מתבטא כאן רש"י בביטוי "כסבור שישאו לו פנים", ולא, "אולי יתביישו ויחזרו בהם" וכדומה, כי הדגש אינו מושם כאן כל כך על חזרתם בתשובה מחטאם כלפי הקדוש ברוך הוא – "הנועדים על ה"²³ – אלא הכוונה העיקרית היא "לבטל מחלוקת"²⁴ על משה – ולכן מתאים יותר הניסוח, "כסבור שישאו לו פנים", בניגוד להתנהגותם לפני כן באופן של דחיית משה ומחלוקת – "וישלח²⁵ משה לקרוא לדתן ולאבירים.. ויאמרו לא נעלה".

אך רש"י בעצמו שולל פירוש זה: על המילים, "וישלח²⁵ משה..." מפרש רש"י, "מכאן שאין מחזיקין במחלוקת, שהיה משה מחזר אחריהם להשלימם בדברי שלום". מכך שרש"י משנה²⁶ – מהנאמר בגמרא, שהענין ש"אין מחזיקין במחלוקת" נלמד מפסוקנו, ויקם משה וילך..." , ומסביר שענין זה נלמד מפסוק קודם, "וישלח משה..." ובמיוחד לפי הדיוק בלשון רש"י, "מכאן שאין מחזיקין במחלוקת", ולא

(20) כאן.

(21) משא"כ בלשון "שישאו לו פנים" שלא נזכר שיעשו תשובה, כ"א רק שישאו פנים למשה. אלא ש"ל בדוחק עכ"פ שמוכן שזה יגזום שסו"ס יעשו תשובה.

(22) סנהדרין קי, א.

(23) טז, יא ובפרש"י.

(24) לשון רש"י סנהדרין שם.

(25) טז, יב.

(26) וכמו שהקשה המלקט בס' חד"ג מהרש"א על התורה פרשתנו כאן.

שדה עפרון" – "תקומה היתה לו". כלומר, המילה, "ויקם" מצביעה גם על קימה ועליה בחשיבות.

וכך בעניננו: הוספת המילים, "ויקם משה" בפסוקנו באה להשמיענו, שמשו לא הלך אל משכן דתן ואבירים סתם כך, אלא היה זה באופן של "ויקם משה" – "תקומה היתה לו"³⁴, היתה זו הליכה כהליכתו של מלך מרום מעם, המעוררת רגש של חשיבות וכבוד, וכוונתו של משה היתה – "כסבור שישאו לו פנים"³⁵, שעצם החשיבות שבהליכה זו תשפיעה על דתן ואבירים, "שישאו לו פנים".

בכך מובן בפשטות גם הנאמר בהמשך הפסוק, "וילכו אחריו זקני ישראל". שהרי, לכאורה, מדוע הם הלכו עם משה, אשר לא ציוה אותם? וכן – מדוע חשוב לציין זאת?

אלא, הדבר מדגיש שהיתה זו הליכה באופן של "ויקם" – משה הלך כמלך וכנשיא ישראל, ומשום כך הלכו אחריו זקני ישראל.

ה. מטרת משה – ציווי לעדה

לפי הסבר זה מתורצת גם הקושיה שהוזכרה לעיל – כיצד התעכב משה מלקיים מיד את ציווי ה' ועסק בענין אחר?

וההסבר הוא: לפי רש"י לא היתה הליכת משה כדי להתרות בדתן ובאבירים. אדרבה: לפי פשוטו של מקרא יוצא, שלמשה אסור היה להתרות בהם ולהשתדל להחזירם בתשובה, כי זהו ההיפך מציווי ה', "העלו מסביב למשכן קרח דתן ואבירים", שצריך לסלק את בני ישראל מהם.

אלא, מטרת ההליכה – "וילך אל דתן ואבירים" – היתה כדי להזהיר את העדה, שהם יסורו, "מעל אהלי האנשים...".

אלא, שההליכה היתה באופן של "ויקם משה", כדי "שישאו לו פנים" – במחשבה

דיוק רב לא רק במילות הפירוש עצמו, אלא גם במילים המצוטטות מן הפסוק –

ובעניננו: רש"י מצטט מן הפסוק רק את המילים, "ויקם משה" ותו לא. יותר מכך: רש"י אף אינו רומז למילים הבאות על ידי "וגו'".

ולכאורה תמוה: כוונת רש"י היא, לכאורה, לפרש את הגורם להליכת משה אל דתן ואבירים, ואם כך, היה צריך לצטט את המילים, "וילך אל דתן ואבירים"³⁰ ואילו המילים, "ויקם משה" אינן קשורות, לכאורה, לענין זה³¹. אך רש"י מצטט דוקא את המילים, "ויקם משה" בלבד, ואף אינו מוסיף, "וגו'!"

אלא, בכך מבהיר רש"י, שהקושי בפסוק שאותו הוא בא ליישב נעוץ רק במילים, "ויקם משה", ודוקא מילים אלו הוא בא לפרש.

דברי הפסוק, "וילך (משה) אל דתן ואבירים" מובנים, וכאמור לעיל, שבכך מספרת התורה כיצד קיים משה מיד את ציווי ה' להורות ל"עדה", לישראל, ששהו אז מסביב למשכן דתן ואבירים – "העלו".

אך יש להבין מדוע מקדימה לכך התורה את המילים, "ויקם משה"³² – מה מוסיפה המילה "ויקם" להבנת הסיפור, "וילך אל דתן ואבירים..."?

מכך מסיק רש"י, שהכרחי לומר, שבנוסף להליכת משה אל דתן ואבירים, התקיימה פעולה נפרדת על ידי "ויקם משה".

ומהי הפעולה המיוחדת של "ויקם" כענין בפני עצמו, שלא כהכנה להליכה שלאחר מכן? על כך מפרש רש"י – "כסבור שישאו לו פנים":

כבר לפני כן פירש רש"י, על הפסוק³³, ויקם

(30) וכתנחומא ובמדב"ר שנשמנו בהערה 7, 19.

(31) וברשב"ם כאן לא העתיק, ויקם משה".

(32) ראה גם ס' זכרון על פרש"י כאן [אלא שהוא מפרש (לפי גירסתו בפרש"י – ראה לעיל הערה 5) שעל קושיא זו מתרץ רש"י, "להודיע רשעתם כו' כלומר אע"פ שקם משה בעצמו כו'"] אה"ח עה"פ.

(33) חיי שרה כג, יז.